

El Marroc, monar

RAFA GIL

Beyuki Abdel:
"Cal aprofundir en els mecanismes democràtics per evitar que la dramàtica situació econòmica i política del país reben ti en una guerra civil, com ha passat a Algèria."

Beyuki Abdel, portaveu del Moviment de Demòcrates Opositors Marroquins. Els exiliats marroquins denuncien el règim de Hassan II.

Malgrat la nova constitució, l'exercici de les llibertats continua essent difícil al Marroc. Centenars d'exiliats al nostre país ho constaten.

El Marroc encara és per a molta gent un país d'assuavides muntanyes daurades al sol de la mitja vesprada, d'amplíssims deserts, de mercats posseïts per l'encanteri oriental. Els centres secrets de detenció com els de Tazmamert o Qal'at M'Guna, la mort sota custòdia policíaca, la tortura i la persecució política, la pena de mort, formen, ara com ara, part d'un lèxic desconegut de la majoria de ciutadans europeus. El desconeixement segurament que és degut, en bona part, als malabarismes polítics de la monarquia alauita, als treballs afanyosos de Hassan II per donar una imatge tranquil·litzadora del seu país a l'exterior. Però la cosa ben certa és que en aquest racó nord-africà de més de 24 milions d'habitants, el terror forma part del paisatge quotidià. La monarquia constitucional de Hassan no passa de ser una trista ganyota d'allò que en aquestes contrades entenem per democràcia. El drama vertader és que el Marroc viu una de les dictadures més subtils del món contemporani, en què la por és per a molts el pa de cada dia.

La tan publicitada reforma constitucional del 1992, amb què el Marroc signava gairebé tots els convenis internacionals per la defensa dels drets humans, no sembla que haja tingut a efectes pràctics cap traducció gaire fidel. A fi de comptes, es tracta d'una constitució atorgada pel monarca, que pretenia garantir la transparència dels processos judicials i pal·liar la situació dels detinguts. No tan sols això: la carta magna es pronunciava contra la discriminació de la dona al Marroc i en favor de la protecció dels infants. El text també apostava per la promoció de les minories ètniques amb la introducció a l'escola dels dialectes amazigh dels berbers del Rif. El rei va crear un Consell Constitucional, un Ministeri dels Drets Humans dirigit per Omer Azzi-man, va amnistiar —segons dades oficials— 424 presoners polítics i va comprometre's a

quia sota sospita

CARME PUERTOLAS

investigar les causes dels desapareguts. Però per l'oposició marroquina en l'exili tot això sols és una maniobra política, un truc efectista per a millorar la imatge del país.

L'oposició a l'exili. L'any 1991, en la ciutat de Maastricht, s'assentaven les bases programàtiques del Moviment de Demòcrates Opositors Marroquins (MDOM), d'àmbit internacional. Però cal cercar-ne els antecedents dos anys abans, en l'intent de conscienciació pública contra la detenció del líder sindical d'origen jueu Abraham Zerfati, condemnat a cadena perpètua per unes declaracions sobre el Sàhara Occidental i pel fet de ser fundador del partit marxista-leninista, *Illa'l Amam* ("Endavant"). El MDOM integra persones de totes les tendències, des d'islamistes no radicals a membres de l'esquerra més ortodoxa. Quasi un centenar d'exiliats polítics en formen part a l'estat espanyol, encara que hom sospita de l'existència de molts més ciutadans en idèntica situació.

Beyuki Abdel, portaveu a l'estat espanyol d'aquest moviment, ampli i heterogeni, no s'ha deixat enlluernar per les preteses reformes del seu país. Amb trenta-tres anys ja és un vell combatent per les llibertats. Beyuki és condemnat en rebel·lia a trenta anys de presó, després dels avalots del gener del 84, provocats per la puja de preus d'alguns productes alimentaris de primera necessitat. Com moltíssims companys seus, aquest any va haver de sortir il·legalment del país, a bord d'una patera. "No és el MDOM qui ha de dissenyar el futur model de l'estat marroquí. República o monarquia -explica Beyuki- és una qüestió que haurà de decidir el poble, la societat civil. Volem sobretot deixar clar que el Marroc ha d'avançar cap a la democràcia, i això vol dir canviar moltes coses. La reforma constitucional no és creïble. La llei del 1939 que limita la llibertat d'expressió continua vigent al Marroc. El rei es nega a destituir el ministre d'Interior, Idriss Basri, un mafiós, un assassí, un personatge que mai no acceptaria al meu país res que s'assemblés als 'pactes de la Moncloa', una transició democràtica". I efectivament, Basri continua essent l'home fort de Hassan II, el "defensor de les institucions sagrades", segons el darrer comunicat del gabinet reial. Beyuki parla sense embuts: "La constitució del 92 és un text atorgat pel rei

Mohàmed Derdabi: "A vegades elxiem al carrer a manifestar-nos, com en el cas de la manifestació contra la reforma constitucional. Després d'això la policia secreta em seguela, m'interrogava sovint, em maltractava a comissaria..."

Mohàmed Derdabi té reconeguts els drets propis d'un asilat polític. Ésser un estudiant reivindicatiu li va causar molts problemes al Marroc.

i té un caràcter unívoc, sagrat. El primer ministre no pot nomenar el seu govern. El rei és el ministre de Defensa, pot crear decrets-llei sense haver de passar pel consell de ministres... Què ha canviat, doncs?" A més, el teòric reconeixement dels dialectes berbers amazigh (tachelthit, tamazight i tarifit), significa per a Beyuki un pas endavant en la dominació del poble: "Jo sóc d'origen rifenc, conec els meus. Mira, els meus pares, la gent del meu poble, abans veia la televisió en àrab i, sense entendre'n ni un borrall, ja creien que Hassan era bo i que tot ho feia bé. Què passarà ara, amb una hora d'informació en una llengua que entenen i en una televisió absolutament propagandista i falsària? No vull que la meua llengua s'utilitze unes hores per rentar el cervell de la gent; vull una escola sencera en berber, en un país democràtic".

La por de l'integrisme islàmic és una altra cosa que preocupa els opositors democràtics marroquins. Tan sols cal fer memòria de l'atemptat del 24 d'agost de l'any passat, en l'hotel Atlas-Asmi de Marràqueix, i que va costar la vida a dos turistes espanyols. Beyuki és molt rotund quan afirma que la monarquia de Hassan "cova, potser sense saber-ho, un estat integrista. Cal aprofundir en els mecanismes democràtics per evitar que la dramàtica situació econòmica i política del país rebenti en una guerra civil, com ha passat a Algèria". El MDOM té, doncs, una tasca molt feixuga. El seu esforç democratitzador i pacífic corre el perill de veure's neutralitzat per la bona imatge política que té el Marroc i per la necessitat dels països occidentals de mantenir l'estabilitat política al preu que siga. Hi ha massa diners en joc. Nord-americans, anglesos, francesos, suïssos i espanyols, bàsicament, volen invertir sense riscs. Amb tot, la societat marroquina és mancada d'una tradició democràtica. Fins i tot els intel·lectuals semblen desen-

Mohàmed Dardabi:
"L'oposició marroquina al Parlament ha perdut tota credibilitat. Allò que s'anomena bloc democràta es limita a fer una oposició tècnica dins el Parlament. El rei, abonat pels seus partits, representa, el poder real."

tendre's del problema polític, per més que en el Marroc hi haja una literatura socialment compromesa, com és la dels escriptors Mohàmed Xucrí o Abed Mohàmed Iabiri. Mentrestant, el règim alauita es manté impertorbable. Una mena de misticisme polític amara les decisions del sobirà. A penes fa uns anys Hassan II va fer construir una mesquita a Casablanca abusant de l'esforç econòmic de tot el seu poble i amb la finalitat de perpetuar-se en la glòria. Les xifres oficials parlen de 82 milions de pessetes, però amb tota probabilitat podrien aproximar-se als 200 milions. Ramaders i agricultors foren gravats amb mesures impositives destinades al pagament de la mesquita de Hassan II de Casablanca. Als funcionaris, els arribaren a retenir gairebé la meitat del sou. Situacions com aquesta no són estranyes en l'idíl·lic país del Marroc, font d'inspiració de personatges com Paul Bowles o Goytisolo. Però per a molta gent el Marroc continua essent el país de la por.

El 'paradís' europeu. I Europa és, en canvi, un continent acollidor, refugi de la llibertat i possible lloc de treball. Mohàmed Dardabi a penes té vint-i-tres anys, d'una família humil de fusters, residents a la ciutat de Tànger. Des de 1993 viu a l'estat espanyol, i fa un any que té reconeguts els drets propis d'un asilat polític. "Estudiava en la universitat de Tetuan—explica relaxat Mohàmed— la carrera de Física i Química. Llavors destacava com a activista estudiantil que, és clar, també volia dir prendre partit en qüestions de política. A vegades eixíem al carrer a manifestar-nos trencant les barreres imposades pel règim. Fou el cas de la manifestació contra la reforma constitucional de 1992. Després d'això la policia secreta em seguia, m'interrogava sovint, em maltractava en la comissaria. Però arribà un moment en què també arribaren a molestar la meua família. Vaig començar a pressentir el perill de la meua situació. Acabí abandonant el Marroc clandestinament en un vaixell que em dugué a Algesires i en el qual pogué embarcar-me gràcies a l'ajut d'amics que treballaven al port. Com jo mateix, pertanyien o tenien relació amb el MDOM". El seu company Malik Sarifi, de vint-i-cinc anys, actualment estudiant de Dret a la Universitat Central de Barcelona, també va haver de fugir del país. "Vaig fer-ho per una qüestió de consciència. Afortunadament no vaig arribar a ser molestat per la policia secreta del Marroc. Igual que Mohàmed també jo vull la democràcia per al meu país". Actualment tots dos estan en l'Associació de Treballadors Immigrants Marroquins d'Espanya. Mohàmed ha aconseguit de regularitzar la seua situació d'exiliat polític. A Malik, no li ha calgut recórrer a aquest extrem. Petits treballs esporàdics i l'enginy li

permeten de viure en unes condicions raonables a casa nostra. Ambdós opinen que la situació actual del seu país és molt lluny de resoldre's. Mohàmed assegura que "l'oposició marroquina al Parlament ha perdut tota credibilitat. Allò que s'anomena bloc democràtic i que és format pels partits de l'Isticlal (nacionalistes), la Unió Socialista de les Forces Populars i la Unió Democràtica Popular, es limita a fer una oposició tècnica dins el Parlament. El rei, abonat pels seus partits, representa, el poder real". El seu company Malik Safiri opina que "la força del canvi està en la joventut", una encertada declaració de principis.

Drets no respectats. De Mohàmed i Malik, podríem dir-ne fins i tot que han tingut molta sort. Però, què passa amb la resta? Què n'és, d'aquells qui no han pogut eixir? Malauradament les respostes no són gens encoratjadores, en molts casos. Un dels darrers informes d'Amnistia Internacional sobre la situació dels drets humans al Marroc reconeixia que hi havia alguns progressos en aquest àmbit. Però alhora afirmava que en el país magribí, "els presos de consciència no són alliberats ni tampoc es resolen els casos d'aquells qui han sofert una desaparició forçada durant anys de detenció secreta". Els maltractaments en mans de la policia continuen. A penes fa dos anys s'esqueia la mort de quatre detinguts en circumstàncies no del tot aclarides. Al Sàhara Occidental, marcat per la guerra, la situació s'agreuja. Amnistia Internacional estima que hi ha uns 485 saharisans desapareguts, molts dels quals podrien ser vius, retinguts en algun lloc secret del país. L'organisme internacional, mentrestant, fa esforços gegantins per persuadir el Consell Consultiu dels Drets Humans al Marroc, organisme dependent del ministeri del mateix nom, de la necessitat de respectar els convenis internacionals.

Amb tot, i malgrat el ministeri dirigit per Omer Azziman, els casos d'injustícia no deixen de succeir-se. Aquest estiu el tribunal militar de Rabat castigava amb vint anys de presó Hassan Ighiri, un opositor marroquí, resident en Espanya i jutjat per un suposat delicte de tràfic d'armes. Segons el Govern marroquí, Ighiri treballa pel Front Islàmic de Salvació. L'inculpat denuncià públicament que era víctima d'una maniobra política i negà qualsevulla vinculació amb l'integrisme islàmic algerià. Ighiri ha rebut el suport del MDOM.

D'una altra part la llibertat de premsa és un capítol tabú en aquell país. A penes fa un mes l'*Hebdo Maroc* rebia la visita de la policia. Motiu? No tenir *imprimatur* per a publicar un discurs del príncep, Moulay Hicham Ben Abdel-lah, al National Press Club de Washington. La policia va entrar a la impremta d'Al-Amal, el dia 6 de gener a les cinc de la mati-

Beyuki Abdel: "La monarquia té a les mans una oportunitat històrica de conciliar-se amb el poble, de democratitzar el Marroc. D'ella depèn la salvació de la institució, la salvació de l'economia, del país..., però que no obliden que en la intolerància creix el caos."

nada, i féu aturar l'edició d'*Hebdo Maroc*. La mesura, va sorprendre i irritar alhora els responsables de la publicació, que estimaren els danys infligits en més de setanta mil francs.

La lluita en el front de les llibertats al Marroc serà previsiblement llarga i penosa. L'Association Marocaine des Droits de l'Homme, la Ligue Marocaine de la Défense des Droits de l'Homme i l'Organisation Marocaine des Droits de l'Homme, són reconegudes oficialment, des de fa uns anys, pel Govern del Marroc. Imatge o voluntat política real? La incògnita només s'aclarirà d'ací a uns anys. Pel portaveu del MDOM, Beyuki Abdel, "la solució, podria tenir-la, potser, l'hereu de Hassan, el seu fill Mohàmed ben Hassan Alauí. La monarquia té a les mans una oportunitat històrica de conciliar-se amb el poble, de democratitzar el Marroc. D'ella depèn la salvació de la institució, la salvació de l'economia, del país..., però que no obliden que en la intolerància creix el caos".

De moment Hassan II maniobra hàbilment en el camp de la política exterior. S'aproxima a Occident, especialment a França i a Espanya, per guanyar-se'n els favors i mantenir el ritme d'inversions al seu país. D'una altra banda, no perd de vista les seues relacions amb la resta del món àrab. Una de les últimes jugades ha estat la creació de la universitat anglofona d'Al-Akhawayne a Ifrane, a l'Atlas marroquí mitjà. La universitat és un ambiciós projecte cultural que segur que causarà una bona impressió entre els països occidentals. Ha estat finançada pel rei Fahd d'Aràbia Saudita. Tindrà un professorat preparat als Estats Units i al Canadà. A més, en un futur s'edificaran dins el campus dos temples dedicats al culte cristià i jueu. No es pot demanar més. Ara bé, això de la llibertat i dels drets humans, ja són figures d'un altre paner. Ja ho sentia Bogart, justament en *Casablanca*: "El temps passarà..."

Francesc Viadel